

Omaishoidon tuen toimintaohje Saarikassa 2022

Omaishoidon tuen tarkoitus ja tuen sisältö (Laki omaishoidon tuesta 937/2005 1§, 2§)

Omaishoidon tuen tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen.

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Mikäli hoito ja huolenpito erityisistä syistä järjestetään hoitajan kotona, sovelletaan ympärivuorokautiseen hoitoon perhehoitajalain (312/1992) säännöksiä silloin, kun myös muut perhehoidolle asetetut edellytykset täyttyvät.

Omaishoidon tuki muodostuu omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta ja / tai hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista ja omaishoitajalle järjestettävästä tuesta. Hoitopalkkio määritellään omaishoitosopimuksessa ja hoidettavalle annettavat palvelut palvelu- ja hoitosuunnitelmassa.

Omaishoidon tuki on lakisääteinen palvelu, johon hakijalla ei kuitenkaan ole subjektiivista oikeutta, vaan sitä myönnetään talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa.

Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset (3§)

Omaishoidon tukea voidaan myöntää, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- henkilö tarvitsee alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi kotiloissa hoitoa, huolenpitoa, ohjausta ja/tai valvontaa ympärivuorokautisesti
- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
- hoitajan fyysinen ja psyykinen terveys ja toimintakyky sekä voimavarat (kuten kyky selviytyä päivittäisistä perustoiminnoista ja arjen askareista, huolehtia lääkityksestä, liikkua kotona ja kodin ulkopuolella) vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Hoitajan sopivuutta omaishoitajaksi arvioidaan kotikäynnillä
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävä
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva
- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista
- hoidettavalla on pääsääntöisesti vähintäänkin Kelan korotettu hoitotuki tai korotettu vammaistuki

Hakeminen

Omaishoidon tukea haetaan **kirjallisesti** tarkoitusta varten osoitetulla **lomakkeella**. Tukea ensimmäistä kertaa hakeva voi liittää hakemukseen lääkärinlausunnon, mikäli katsoo sen olevan eduksi. Tukea voi hakea Saarikalta ympäri vuoden. Hakemuksen käsittelyaika on kaksi (2) kuukautta. Hakemukset toimitetaan osoitteella:

Saarikka
omaishoidon tuen palveluohjaaja
Aloha-tietotalo
Virastotie 4
43500 KARSTULA

Omaishoidon tuen tarpeen määrittely

Omaishoidon tukea hakevan henkilön luo tehdään **aina kotikäynti**. Kotikäynnin tarkoituksena on määrittellä hoidettavan tuen ja palveluiden tarve. Hoidettavan **toimintakyvyn arviointiin** käytetään erilaisia **toimintakykymittareita ja testejä**. Tarvittaessa arvioinnin apuna käytetään lääkärinlausuntoa tai vastaavia asiantuntijoiden lausuntoja. Kehitysvammaisten osalta arviointiin osallistuu vammaisten palveluohjaaja ja mielenterveyskuntoutujien osalta mielenterveyskuntoutujien palveluohjaaja.

Mikäli selvitykset ja testit eivät tuo esiin hoidettavan avun tarvetta, voidaan tilannetta arvioida selvittämällä, onko hoidettavalla **poikkeamia** seuraavilla osa-alueilla:

- psyykkinen toimintakyky
- sosiaalinen toimintakyky
- ravitsemuksesta huolehtiminen
- erityistoiminta ja henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- erityisosaamista vaativat hoitotoimenpiteet
- kyky asiointiin kodin ulkopuolella

Lapsen toimintakykyä arvioitaessa häntä verrataan toimintakyvyn ja hoidon tarpeen suhteen vastaavan ikäiseen terveeseen lapseen. Omaishoidon tuen myöntäminen edellyttää, että lapsella on sairaudesta tai vammasta johtuva erityisen hoidon tarve. Vammaisen tai pitkäaikaissairaana lapsen osalta omaishoidon tuen tarvetta arvioitaessa käytetään tarvittaessa apuna terveydenhuollon, lasten päivähoidon ja koulun asiantuntemusta.

Päätös (12 §)

Omaishoidon tuen hakijana on hoidettava, jolle annetaan omaishoidon tuesta **kirjallinen viranhaltijapäätös**. Kielteiseen päätökseen kirjataan hylkäämisperusteet. Päätöksen tekee omaishoidon palveluohjaaja.

Päätökseen tyytymättömällä on mahdollisuus saada päätös SoTe-kuntayhtymän yhtymähallituksen yksilöasiain jaoston käsittelyyn 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muutosta toimieli-
 men päätökseen haetaan valittamalla hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa tiedoksi saannista.

OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISKRITEERIT

(Laki omaishoidon tuesta 937/2005 1§, 2§)

Omaishoidon tuen tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen.

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Mikäli hoito ja huolenpito erityisistä syistä järjestetään hoitajan kotona, sovelletaan ympärivuorokautiseen hoitoon perhehoitajalain (312/1992) säännöksiä silloin, kun myös muut perhehoidolle asetetut edellytykset täyttyvät.

Omaishoidon tuki muodostuu omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta ja / tai hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista ja omaishoitajalle järjestettävästä tuesta. Hoitopalkkio määritellään omaishoitosopimuksessa ja hoidettavalle annettavat palvelut palvelu- ja hoitosuunnitelmassa.

Omaishoidon tuki on lakisääteinen palvelu, johon hakijalla ei kuitenkaan ole subjektiivista oikeutta.

Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset (3§)

Omaishoidon tukea voidaan myöntää, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- henkilö tarvitsee alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi kotiloissa hoitoa, huolenpitoa, ohjausta ja/tai valvontaa ympärivuorokautisesti
- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
- hoitajan fyysinen ja psyykinen terveys ja toimintakyky sekä voimavarat (kuten kyky selviytyä päivittäisistä perustoiminnoista ja arjen askareista, huolehtia lääkityksestä, liikkua kotona ja kodin ulkopuolella) vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Hoitajan sopivuutta omaishoitajaksi arvioidaan koti- käynnillä.
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävä
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva
- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.
- omaishoidon tuen avulla tuetaan kotona asumista, mutta pelkästään asioiden hoito tai kodin hoitaminen ei ole riittävä peruste omaishoidon tuen myöntämiseksi. Omaishoidontukea ei myönnetä, jos hoidettava asuu sosiaalihuollon julkisessa tai yksityisessä asumisyksikössä.
- omaishoidontuki tarkistetaan aina, kun hoitosuhteessa tapahtuu muutoksia. Muutosten ilmoitusvelvollisuus on omaishoitajalla.
- Omaishoidon tuki peritään takaisin, mikäli tuki on maksettu ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella.

Hoitopalkkio ja -palvelut (5 §, 6 §)

Lain mukaan hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Hoitopalkkio on lain mukaan vähintään 413,46 € / kk. Jos omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä, palkkio on vähintään 826,91 € / kk edellyttäen, että hoitajalla ei ole tältä ajalta.

- vähäistä suurempia työtuloja
- oikeutta sairastuvainlain (1224/2004) 10 luvun mukaiseen erityishoitotaraan (alle 16-vuotias lapsi)
- oikeutta vuorotteluvapaalain (1305/2002) 13 §:n mukaiseen vuorottelukorvaukseen

Siirtymävaihe voi olla esimerkiksi saattohoitotilanne tai siirtyminen hoitomuodosta toiseen, jona aikana hoidettava tarvitsee lyhytaikaisesti normaalia enemmän hoivaa ja huolenpitoa. Hoitoajan voidaan arvioida olevan noin puoli vuotta tai vähemmän.

Hoitopalkkio voidaan sopia myös pienemmäksi, jos

- hoidon sitovuus on vähäisempää kuin mitä 4 §:n 1 mom edellyttää ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä
- siihen on hoitajan esittämä erityinen syy

Hoitopalkkiot tarkistetaan kalenterivuositain kertoimella, joka vahvistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain (395/2006) 96 §:n soveltamista varten.

Saarikassa omaishoidon tukea myönnetään hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella ympärivuorokautista avustamista ja läsnäoloa tarvitseville. Hoidettavan FIM-toimintakyky mittari tulee olla pääsääntöisesti tasolla 3 ja FIM-pisteet 54-71. Omaishoidon tuen kokonaisuudesta päätettäessä voidaan perustelluista syistä käyttää yksilöllistä harkintaa. Tuki myönnetään aikaisintaan myöntämiskuukauden alusta edellyttäen, että hoitosuhde on alkanut ja kestänyt vähintään 16 päivää.

Hoitopalkkiot vuonna 2021

Aikuiset (yli 18-vuotiaat)

Hoitopalkkio 1 423,63 € / kk

- Maksetaan hoidettavasta, jonka avun, valvonnan, ohjauksen ja hoivan tarve henkilökohtaisissa toiminnoissa on päivittäistä ja jatkuvaa.
- Hoidettava tarvitsee ja saa omaishoitajalta ohjausta tai avustamista vähintään kolmessa henkilökohtaisessa toiminnassa: Henkilökohtainen hygienia: pesytyminen ei onnistu ilman avustamista tai ohjausta. Ruokailu: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista päivittäisen ravitsemuksen toteutuksessa. Liikkuminen: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista liikkumiseen, ylönousuissa tukeminen, apuvälineen antaminen. Lääkitys: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista lääkehoidossa. Pukeutuminen: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista asianmukaisessa pukeutumisessa. Wc-toiminnot: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista wc-toimissa. Kognitiiviset toiminnot: muisti on selkeästi alentunut tai hoidettava tarvitsee tukea psyyken häiriön takia tai hänen ymmärryksensä on vammaan tai

vammautumisen takia heikentynyt. Muut hoidolliset hoitotoimenpiteet: hoidettava tarvitsee sairaanhoidollisia toimenpiteitä. (esim. haavanhoito)

- Hoitajan ei ole välttämättä asuttava pysyvästi samassa taloudessa, osa käynneistä voidaan toteuttaa etäohjauksen avulla, mutta hoitajan tulee sitoutua toistuvaan päivittäiseen huolenpitoon ja hoitoon.
- Henkilökohtaisista toiminnoista suoriutumisen ohella hoidettava tarvitsee saattaja-, asiointi- ym. apua selviytyäkseen kodin ulkopuolella tapahtuvista toiminnoista.
- Omaishoito korvaa kotihoidon säännöllisiä käyntejä. Hoidettavalla voi olla kotihoidon palveluja sairaanhoidollisiin toimiin, esimerkiksi insuliinipistokset ja katetrointi. Päävastuu hoidosta on omaishoitajalla.

Hoitopalkkio 2 465,05 €/kk

- Maksetaan hoidettavasta, jonka avun, valvonnan, ohjauksen ja hoivan tarve henkilökohtaisissa toiminnoissa on päivittäistä, jatkuvaa ja pääsääntöisesti ympärivuorokautista. Hoidon tarve edellyttää hoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa. Hoidettava ei selviydy yksin yöajasta eikä voi asua yksin, mutta hän voi olla osan aikaa päivästä yksin.
- Hoidettava tarvitsee ja saa omaishoitajalta useamman kerran vuorokaudessa ohjausta tai avustamista vähintään kolmessa henkilökohtaisessa toiminnassa: Henkilökohtainen hygienia: peseytyminen ei onnistu ilman avustamista tai ohjausta. Ruokailu: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista päivittäisen ravitsemuksen toteutuksessa. Liikkuminen: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista liikkumiseen, ylösnousuissa tukeminen, apuvälineen antaminen. Lääkitys: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista lääkehoidossa. Pukeutuminen: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista asianmukaisessa pukeutumisessa. Wc-toiminnot: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista wc-toimissa. Kognitiiviset toiminnot: muisti on selkeästi alentunut tai hoidettava tarvitsee tukea psyyken häiriön takia tai hänen ymmärryksensä on vammaan tai vammautumisen takia heikentynyt. Muut hoidolliset hoitotoimenpiteet: hoidettava tarvitsee sairaanhoidollisia toimenpiteitä. (esim. haavanhoito)
- Hoidettavalla on sovittuja säännöllisiä palveluja ja tukitoimia esimerkiksi
 - vuorohoitoa palvelukodissa tai perhehoidossa kuukausittain (enintään 1 viikko/kuukausi, johon ei lasketa kuuluvaksi omaishoitajan lakisääteisiä vapaita
 - henkilökohtainen avustaja keskimäärin yli 7 tuntia päivässä
- Omaishoito korvaa tavallisen palveluasumisen, perhehoidon tai kotihoidon päivittäiset käynnit. Kotihoito voi olla tukemassa omaishoitoa (esim. sairaanhoidolliset toimenpiteet). Päävastuu hoidosta on omaishoitajalla.

Hoitopalkkio 3 635,37 €/kk

- Maksetaan hoidettavasta, jonka avun, valvonnan, ohjauksen ja hoivan tarve henkilökohtaisissa toiminnoissa on päivittäistä, jatkuvaa ja pääsääntöisesti ympärivuorokautista. Hoidon tarve edellyttää hoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa. Hoidettava ei selviydy yksin yöajasta eikä voi asua yksin ja hän tarvitsee ympärivuorokautista avustamista ja läsnäoloa ja apua henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa.

- Hoidettava tarvitsee ja saa omaishoitajalta ympärivuorokautisesti runsaasti hoitoa, huolenpitoa, ohjausta tai valvontaa vähintään neljässä-viidessä henkilökohtaisessa toiminnassa: Henkilökohtainen hygienia: hoidettavan henkilökohtaisesti hygieniasta on huolehdittava, eikä peseytyminen onnistu ilman avustamista tai ohjausta. Ruokailu: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista päivittäisen ravitsemuksen toteutuksessa, ilman omaishoitajan apua hoidettavan ei tule syötyä ja juotua. Liikkuminen: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista liikkumiseen. Lääkitys: lääkehoidon toteutus on omaishoitajan vastuulla. Pukeutuminen: hoidettava tarvitsee avustamista pukeutumisessa tai toimintaa on ohjattava vaihe vaiheelta. Wc-toiminnot: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista wc-toimissa esim. vaipan vaihto, alapesut. Kognitiiviset toiminnot: muisti on selkeästi alentunut tai hoidettava tarvitsee tukea psyyken häiriön takia tai hänen ymmärryksensä on vamman tai vammautumisen takia heikentynyt. Muut hoidolliset hoitotoimenpiteet: hoidettava tarvitsee sairaanhoidollisia toimenpiteitä. (esim. haavanhoito) Hoidettavan öinen avun tarve: hoidettava tarvitsee yöaikaan hoitoa ja huolenpitoa tai valvontaa.
- Hoidettava voi olla yksin vain lyhyitä aikoja. Hoitajan on huolehdittava hoidettavasta ja oltava valmis suorittamaan hoitotoimenpiteitä kaikkina vuorokauden aikoina. Hoidon sitovuus ja hoidon tarve ovat samaa tasoa kuin pysyvässä ympärivuorokautisessa hoidossa olevalla.
- Omaishoidontukeen voi sisältyä säännöllisiä tukipalveluja (esim. ateriapalvelu, turvapuhelin) sekä muita tilapäisiä tai määrältään vähäisiä tukitoimia tai palveluja.
- Omaishoidontuki korvaa tehostetun palveluasumisen.

Hoitopalkkio 4 / Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen hoitopalkkio 847,25 €/kk

- voidaan suorittaa lain 5 §:n edellytyksin esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:
 - lääkärin toteama saattohoito
 - siirtyminen laitoksesta kotiin/laitoshoidon tasoisen hoidon ja huolenpidon tarve
 - toipuminen vakavasta onnettomuudesta, enintään 6 kuukauden ajan, jonka jälkeen tilanne arvioidaan uudelleen
- hoitaja ei voi ottaa vastaan työtä tai joutuu luopumaan työstä hoidettavan tarvitseman runsaan avun vuoksi
- hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen hoitopalkkioon voidaan liittää tarvittavat palvelut ja tukitoimet, jotka eivät alenna hoitopalkkion määrää

Vammaiset ja pitkäaikaissairaat lapset ja nuoret (alle 18 vuotiaat)

Omaishoidon tukea myönnetään niiden lasten ja nuorten hoitoon, jotka tarvitsevat ikätasoonsa nähden huomattavasti enemmän hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa ja apua kuin vastaavan ikäiset terveet lapset/nuoret.

Omaishoidontuki liitetään osaksi vammaisen henkilön palvelu- ja kuntoutusuunnitelmaa ja sovitetaan yhteen muiden palvelujen kanssa.

Lapsen/nuoren toimintakykyä arvioidessa häntä verrataan toimintakyvyn ja hoidon tarpeen suhteen vastaavan ikäiseen terveeseen lapseen/nuoreen. Lisäksi arvioidaan

liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja sekä hoitotoimenpiteiden tarvetta. Omaishoidon tuen myöntäminen edellyttää, että lapsella/nuorella on sairaudesta tai vammasta johtuva erityisen hoidon tarve. Vammaisen tai pitkäaikaissairaana lapsen/nuoren osalta omaishoidon tuen tarvetta arvioitaessa käytetään tarvittaessa apuna lääkärinlausuntoja sekä muita hoitoisuuteen liittyviä lausuntoja, lasten päivähoidon ja koulun asiantunte-
musta, kotikäynnillä tehtävää hoito- ja palvelusuunnitelmaa. Lapsen/nuoren hoidon ja huolenpidon tarve arvioidaan yksilöllisesti.

Omaishoidontukea ei myönnetä, jos lapsi tai nuori asuu sosiaalihuollon julkisessa tai yksityisessä toimintayksikössä. Runsas intervallijaksoilla olo saattaa vaikuttaa omaishoidontuen palkkion suuruuteen.

Pääsääntöisesti alle kolmevuotiaan lapsen hoitoon ei myönnetä omaishoidon tukea. Erityisen vaativaa hoitoa ja valvontaa vaativan alle kolmevuotiaan lapsen kohdalla tuki voidaan myöntää.

Hoitopalkkio 1 465,05 €/kk

Lapsi/nuori tarvitsee pitkäaikaissairautensa tai pysyvän vammansa vuoksi hoitoa, huolenpitoa ja/tai ohjausta sekä valvontaa jatkuvaluonteisesti monessa päivittäisessä toiminnossa. Hoito on sen vuoksi paljon vaativampaa ja sitovampaa verrattuna terveeseen saman ikäiseen. Hoidon ja valvonnan tarve on lähes jatkuvaa. Lapsi/nuori ei pääsääntöisesti tarvitse vammaista tai sairaudesta johtuvaa hoitoa yö aikaan tai avuntarve on vähäinen. Pääsääntöisesti edellytyksenä on Kelan maksama vammaistuki. Perheellä voi olla käytettävissä muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita (esim. perhetyö)

Hoidon sitovuus ja vaativuus:

Lapsi/nuori ei selviä itsenäisesti ikätasoon liittyvistä arkitoimista vaan tarvitsee useissa päivittäisissä toimissaan ohjausta tai avustamista. Lapsen/nuoren fyysinen avuntarve voi olla wc-käynneissä, pukeutumisessa, liikkumisessa, ruokailussa ja peseytymisessä. Lapsi/nuori tarvitsee ohjausta ja/tai valvontaa päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa esim. avustaminen aamu-/iltatoimissa, hygienian hoidossa, lääkkeiden otossa ja kodin ulkopuolella asioiden hoidossa. Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon, psyykkiseen toimintakykyyn, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tilanteeseen sopimattomaan käytökseen, alentuneisiin aistitoimintoihin sekä valvonnan ja vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen. Lapsi/nuori ei voi olla pitkiä aikoja yksin ikätasoisesti arvioiden.

Hoitopalkkio 2 635,37 €/kk

Lapsi/nuori tarvitsee pitkäaikaissairautensa tai pysyvän vammansa vuoksi runsaasti hoitoa, huolenpitoa, ohjausta ja valvontaa ympärivuorokautisesti. Hoito on sen vuoksi erittäin vaativaa ja sitovaa verrattuna terveeseen saman ikäiseen lapseen/nuoreen. Lapsi/nuori on täysin autettava tai valvottava. Pääsääntöisesti edellytyksenä on Kelan maksama erityisvammaistuki

Hoidon sitovuus ja vaativuus:

Lapsi/nuori tarvitsee runsaasti päivittäin jatkuvaa, vaativaa ja sitovaa ohjausta ja avustamista useissa eri toiminnoissa. Hoivatyö on fyysisesti ja/tai psyykkisesti raskasta. Lapsi/nuori tarvitsee apua ja huolenpitoa useana yönä.

Lapsi/nuori ei selviä itsenäisesti ikätasoon liittyvistä arkitoimista vaan tarvitsee lähes kaikissa päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa runsaasti toisen avustamista tai ohjausta (esim. ruokailu, pukeminen, peseytyminen, wc-toimet, liikkuminen). Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen. Lapsi/nuori tarvitsee avustusta ja tukea sosiaalisessa kanssa käymisessä. Lapsi/nuori saattaa tarvita erityishoitotoimenpiteitä mm. lääkitykseen tai ruokailuun liittyen. Lapsella/nuorella on lähes jatkuva hoidon ja valvonnan tarve alentuneen psyykkisen toimintakyvyn, tilanteeseen sopimattoman käytöksen tai alentuneen aistitoiminnan vuoksi, mistä johtuen lapsen/nuoren tai muiden turvallisuus saattaa vaarantua. Lapsi/nuori ei voi jäädä yksin tai voi olla vain lyhyen ajan ilman toisen henkilön läsnäoloa.

Vaihtoehtoinen hoito: Sosiaalihuollon asumispalveluyksikkö.

Hoitopalkkio 3 / Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen hoitopalkkio 847,25 €/kk

- voidaan suorittaa lain 5 §:n edellytyksin esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:
 - lääkärin toteama saattohoito
 - siirtyminen laitoksesta kotiin/laitoshoidon tasoisen hoidon ja huolenpidon tarve
 - toipuminen vakavasta onnettomuudesta, enintään 6 kuukauden ajan, jonka jälkeen tilanne arvioidaan uudelleen
 - hoitaja ei voi ottaa vastaan työtä tai joutuu luopumaan työstä hoidettavan tarvitseman runsaan avun vuoksi
- hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen hoitopalkkioon voidaan liittää tarvittavat palvelut ja tukitoimet, jotka eivät alenna hoitopalkkion määrää

Hoitopalkkion alentaminen ja maksamisen keskeytys

Jos omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, keskeytyy hoitopalkkion maksaminen kuukauden kuluttua.

Jos hoito keskeytyy hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä, maksetaan hoitopalkkio keskeytymispäivää seuraavalta viideltä kalenteripäivältä. Jos hoito pystytään järjestämään kotioloissa muun omaisen turvin, hoitopalkkio maksetaan.

Hoitajalla on velvollisuus tiedottaa hoidon keskeytyksistä palvelu- ja hoitosuunnitelmaan/omaishoitosopimukseen merkitylle omaishoidon tuen yhteyshenkilölle.

Omaishoitajan vapaat (4 §)

Omaishoidon tuesta Saarikan kanssa sopimuksen tehneellä henkilöllä on oikeus lakisääteiseen vapaaseen. Aikuisten omaishoitajilla palkkioluokassa 1 oikeutta vapaaseen on kaksi (2) vuorokautta kalenterikuukaudessa. Muissa aikuisten sekä alle 18-vuotiaiden palkkioluokissa kolme (3) vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jona hoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuoro kautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveystalveluja tai saaden kuntoutusta tai opetusta (max 7 tuntia / arkipäivä).

Mikäli hoidettava on kalenterikuukauden aikana vähintään 14 vrk ympärivuorokautisesti hoidossa muualla kuin omaishoidossa (muusta syystä kuin omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien vuoksi), ei siltä kalenterikuukaudelta kerry lakisääteisiä vapaapäiviä.

Oikeus lakisääteiseen vapaan kertymiseen kirjataan omaishoidon tuen sopimukseen. Vapaita voi pitää kuukausittain tai niitä voi säästää ja kerätä, mutta niitä ei voi siirtää seuraavalle kalenterivuodelle. Kaikki omaishoitajat eivät halua käyttää lomaotkeuttaan ja osalla lomajärjestelyistä huolehtivat muut omaiset. Pitämättömiä vapaita ei korvata rahana. Mikäli hoidettava on säännöllisessä vuorohoidossa tai perhehoidossa, hoitajan lakisääteisten vapaiden katsotaan toteutuvan näiden hoitajaksojen aikana.

Omaishoitajan lakisääteiset vapaapäivät pyritään järjestämään hoitajan ja hoidettavan kannalta joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti joko palveluasumisyksikössä, laitoshoidossa, perhehoidossa tai joskus myös pienkodissa. Saarikka voi järjestää omaishoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon myös tekemällä toimeksiantosopimuksen säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa, joka sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta. Sijaishoitajan palkkio on 63,56 € vuorokaudessa. Vuorokaudeksi katsotaan yksi hoitopäivä, riippumatta hoitopäivän aikana käytetyistä tunneista.

Sijaishoito voidaan järjestää toimeksiantosopimuksella, jos omaishoitaja ja hoidettava suostuvat siihen. Mikäli omaishoitaja ja hoidettava ovat päätyneet toteuttamaan lakisääteiset vapaat toteutettavaksi sijaishoidolla, heillä ei ole oikeutta hyödyntää samanaikaisesti lyhytaikaishoitoa palveluasumisyksikössä, laitoshoidossa, perhehoidossa tai pienkodissa. Hoidettavalla tai hoitajalla ei ole ehdotonta oikeutta valita vapaan aikaista hoitomuotoa, mutta asiasta neuvotellaan.

Omaishoitajan yhden lakisääteisen vapaapäivän katsotaan tarkoittavan yhtä vuorokautta. Omaishoitaja voi vaihtaa vapaavuorokauden esimerkiksi päiväsaikaan pidettävään vapaaseen, mutta Saarikalla ei ole velvollisuutta järjestää lakisääteistä vapaapäivää useampana yhtä vuorokautta pienempänä osana.

Omaishoitajalle voidaan myöntää lakisääteisen vapaan lisäksi myös vuorokautta lyhyempiä virkistysvapaita. Palvelua on mahdollista saada max. 20 h/kk (tunteja ei voi ”kerätä” säästöön tulevaa varten). Hoitaja voi olla max. 8 h tuntia päivässä hoidettavan luona. Palvelun käyttäminen edellyttää myönteisen palvelupäätöksen saamisen viranhaltijalta.

Omaishoidon tuen maksaminen

Omaishoidon tuki maksetaan hoitajalle **kuukausittain jälkikäteen hoitoilmoituksen perusteella**. Tuki on veronalaista tuloa. Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain palkkakertoimella, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 7 b §:n soveltamista varten.

Omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhteessa Saarikkaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan, vaan kysymyksessä on **toimeksiantosopimussuhde**.

Saarikka ottaa tapaturmavakuutuslain (608/1948) 57 §:n 1 momentin mukaisen vakuutuksen hoitajalle.

Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa seuraavasti:

1. Jos omaishoitaja on syntynyt ennen vuotta 1940, eläkemaksut peritään vain sellaisista toimeksiantosuhteista, jotka ovat alkaneet alle 65-vuotiaana. Eläkettä karttuu niin kauan kuin sama toimeksiantosopimus jatkuu.
2. Vuonna 1940 ja sen jälkeen syntyneille omaishoitajille eläkettä karttuu omaishoitopalkkioista sen kuukauden loppuun asti, jolloin hoitaja täyttää 68 vuotta.

Omaishoitajien eläkeasioista saa lisätietoa kuntien eläkevakuutuksesta (www.keva.fi) tai palkkasihteeriltä (puh. 044-4596680).

Palvelu- ja hoitosuunnitelma (7 §)

Omaishoidon tuesta laaditaan yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa palvelu- ja hoitosuunnitelma, joka liitetään omaishoitosopimukseen. Suunnitelmaan liitetään tiedote hoidettavan ja hoitajan oikeuksia koskevista omaishoitolain säännöksistä ja niiden soveltamisesta.

Palvelu- ja hoitosuunnitelmaan kirjataan ainakin:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö
- miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana.

Hoitajalla on velvollisuus tiedottaa omassa toimintakyvyssään ja hoidettavan toimintakyvyssä ja hoidossa tapahtuvista muutoksista suunnitelmaan merkitylle omaishoidon tuen palveluohjaajalle.

Omaishoitosopimus (8 §, 10 §)

Omaishoidon tuesta laaditaan **Saarikan ja omaishoitajan välille toimeksiantosopimus**. Omaishoitosopimuksen tulee sisältää ainakin seuraavat tiedot:

- hoitopalkkion määrä ja maksutapa
- omaishoitajan oikeus lakisääteiseen kolmen vuorokauden vapaaseen kalenteri- kuukautta kohti
- suunnitelma hoidettavan hoidon järjestämisestä hoitajan lakisääteisen vapaan aikana
- määräaikaisen sopimuksen kesto

- hoitopalkkion maksaminen hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä.

Omaishoitosopimus tehdään **toistaiseksi** voimassa olevaksi ja sitä voidaan tarkistaa tarvittaessa. Eri-tyisestä syystä sopimus voidaan tehdä myös **määräaikaiseksi**, esimerkiksi jos

1. hoidon jatkaminen ei hoitajasta tai hoidettavasta johtuvasta syystä ole tietyn määräajan jälkeen mahdollista
2. hoidon tarve on etukäteen tarkasti määriteltävissä
3. omaishoito korvataan tietyn määräajan jälkeen toisella palvelulla

Asiakasmaksut

Omaishoidosta maksettavasta palkkiosta ei peritä hoidettavalta asiakasmaksua.

Omaishoitoon kuuluvista **sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista peritään** sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuasetuksen ja SoTe-kuntayhtymän yhtymävaltuuston vahvistamien taksojen mukaiset **palvelumaksut**.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi järjestettävistä korvaavista palveluista peritään maksu asiakasmaksulain 6 b §:n säännösten mukaisesti (11,60 € / vrk vuonna 2022). Lakisääteisen vapaan aikana omaishoitajan hoitoa korvaavien palvelujen maksut ovat maksukaton ulkopuolella. Sijaishoidon avulla järjestettävistä omaishoidon vapaista ei peritä asiakasmaksua.

Saarikassa omaishoidon tuen hoitopalkkiota ei oteta tulona huomioon määrättäessä kotihoidon palvelumaksua.

Mikäli omaishoitajan vapaapäivät järjestetään palvelusetelillä, siitä tehdään erillinen päätös. Päätös lisätään omaishoidontukipäätökseen.

Omaishoitajalle annettavasta lyhytaikaisesta virkistysvapaasta ei peritä asiakasmaksua.

Omaishoidon tuen päättyminen (9 §)

Omaishoitosopimus päättyy ilman irtisanomista sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi (kuolema) tai mahdottomaksi kotioloissa tai hoidettava siirtyy pitkäaikaiseen hoitoon kodin ulkopuolelle.

Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Jos hoitaja irtisanoo sopimuksen, sopimus päättyy kuukauden kuluttua sopimuksen irtisanomisesta. Irtisanomisaika alkaa kuluä irtisanomisilmoitusta seuraavasta päivästä. Laissa ei ole säädetty irtisanomisperusteita, mutta lähtökohtana on, että hoidon tulee vastata hoidettavan etua.

Jos omaishoitosopimuksen jatkaminen vaarantaa joko hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden, tulee sopimus purkaa välittömästi.

Omaishoitajan tukeminen

Hoidettavalle tehtävään palvelu- ja hoitosuunnitelmaan merkitään omaishoidon tuen yhteyshenkilö. Yhteyshenkilö toimii myös omaishoitajan yhteyshenkilönä omaishoitoon liittyvissä kysymyksissä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö tukee omaishoitajaa hoitotehtävässä antamalla ohjausta ja neuvontaa. Omaishoitajille voidaan järjestää myös yhteisiä virkistystilaisuuksia.

Vuonna 2017 aloitettiin omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset. 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien omaishoitajien tarkastukset tehdään hyvinvointia edistävinä kotikäynteinä.

Suomen Punainen Risti (SPR) tarjoaa omaishoitajille tukitoimintaa mm. erilaisten koulutusten ja vertaistukiryhmien kautta (www.redcross.fi).

Omaishoitajat ja Läheiset –Liitto ry on omaishoitajien ja heidän hoidettaviensa edunvalvonta- ja tukijärjestö, joka järjestää koulutusta ja omaishoitajalomia yhteistyössä sosiaalisten lomajärjestöjen kanssa (www.omaishoitajat.com).

Omaishoitajalla on mahdollisuus saada vertaistukea myös osallistumalla paikallisten omaishoitajaryhmien toimintaan. Seurakunnat järjestävät omaishoitajille suunnattuja virkistystilaisuuksia ja retkiä.